Sygn. akt III Ca 1368/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie I Ns 922/16 Sąd Rejonowy dla Ł. w Ł. w pkt 1. oddalił wniosek M. W. o podział majątku wspólnego; w pkt 2. nie obciążył wnioskodawczyni i uczestnika T. W. nieuiszczonymi kosztami sądowymi; w pkt 3. ustalił, że w pozostałym zakresie uczestnik i wnioskodawczyni ponoszą we własnym zakresie koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

(postanowienie – k. 217)

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawczyni i uczestnik byli małżeństwem od 20 marca 1999 r. Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 30 marca 2016 r. rozwiązał ich związek małżeński przez rozwód.

Uczestnik jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), dla której w XVI Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzona jest księga wieczysta nr (...).

W czasie trwania związku małżeńskiego wnioskodawczyni i uczestnika trwała budowa budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego na nieruchomości uczestnika.

W dniu 8 października 2008 r. wnioskodawczyni sprzedała przysługujące jej, a nabyte przed zawarciem związku małżeńskiego z uczestnikiem, spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...), za cenę 170000 zł.

Pieniądze na budowę budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika pochodziły ze środków finansowych ze sprzedaży mieszkania wnioskodawczyni oraz z kwot przekazywanych jej przez jej matkę i ojczyma w formie darowizny oraz jej ojca w formie pożyczki. Pieniądze były przekazywane wyłącznie na rzecz M. W., ponieważ w małżeństwie stron już się wówczas nie układało. Rodzicom wnioskodawczyni przeszkadzało też, że żadne z małżonków nie pracuje. Uczestnik prowadził hodowlę zwierząt egzotycznych, która nie przynosiła dochodu.

Oceniając zgromadzone w sprawie dowody, Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom świadka J. K. (1) w zakresie twierdzeń o pochodzeniu środków finansowych na budowę budynków na nieruchomości uczestnika. Świadek zeznał, że od 2006 r. nie utrzymywał już kontaktów z uczestnikiem i nie wie nic na temat finansowania budynku mieszkalnego. Nie potrafił też wskazać, jaki dochód i w jakim okresie uczestnik pozyskiwał z prowadzonej hodowli, zeznając jedynie, że raz uczestnik pochwalił się, że na giełdzie uzyskał 2000 zł.

Sąd Rejonowy nie dał wiary również zeznaniom świadka J. K. (2) w zakresie twierdzenia, że pieniądze na budowę budynku gospodarczego pochodziły od dziadka uczestnika. Okoliczność ta nie znajduje potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Jest również sprzeczna z ostatecznym stanowiskiem uczestnika.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 23 zd. 1 k.r.o. małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie.

Z chwilą zawarcia małżeństwa między małżonkami powstaje z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca ich dorobek. Przedmioty majątkowe nie objęte wspólnością stanowią majątek osobisty każdego z małżonków. Dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. W szczególności dorobek małżonków stanowią pobrane wynagrodzenie za pracę oraz za inne usługi świadczone osobiście przez któregokolwiek
z małżonków oraz dochody z majątku wspólnego, jak również - z osobistego majątku każdego z małżonków (art. 31 i 32 k.r.o.).

W rozpoznawanej sprawie strony w toku postępowania sądowego dokonały zgodnego podziału ruchomości. Pełnomocnik wnioskodawczyni cofnął w związku z tym wniosek
o podział majątku w zakresie ruchomości, na co zgodę wyraził pełnomocnik uczestnika. Konsekwencją tego było wydanie przez Sąd w dniu 13 marca 2017 r. postanowienia
o umorzeniu postępowania w zakresie podziału ruchomości.

Co do żądania rozliczenia nakładów z majątku osobistego wnioskodawczyni
na majątek osobisty uczestnika, Sąd wskazał, że zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy
z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku
w chwili ustania wspólności. Zwrotu dokonuje się przy podziale majątku wspólnego.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że hipotezą przepisów art. 567 § 1 k.p.c. w zw. z art. 45 § 1 k.r.o. nie jest objęte rozstrzygnięcie, jakie wydatki z majątku osobistego jednego
z małżonków na rzecz majątku osobistego drugiego z nich podlegają zwrotowi. Zgodnie
z ogólną zasadą wypowiedzianą w art. 13 § 1 k.p.c. sprawę, w której chodzi o wymienione rozstrzygnięcie, sąd rozpoznaje w procesie (tak m. in. SN w postanowieniu z 9.01.1984 r.,
III CRN 315/83, Legalis nr 24039).

Treść art. 45 § 1 k.r.o. pozwala, w ocenie Sądu Rejonowego, przyjąć, że przepis ten - jako materialnoprawna podstawa rozliczenia małżonków - dotyczy zwrotu nakładów
z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków oraz z majątku osobistego
na majątek wspólny. Przepis ten nie rozstrzyga natomiast sposobu rozliczenia nakładów dokonanych z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego z nich, a zatem podstawę materialnoprawną tych rozliczeń stanowią przepisy kodeksu cywilnego.
Do tak zakreślonych granic stosowania art. 45 § 1 k.r.o. odnoszą się reguły procesowe przyjęte w art. 618 § 3 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c., a w szczególności reguła,
że po zapadnięciu prawomocnego postanowienia o podziale majątku wspólnego, uczestnik postępowania nie może dochodzić roszczeń m. in. z tytułu zwrotu nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny oraz z majątku wspólnego na majątek osobisty.

Sąd wskazał, iż w rozpoznawanej sprawie bezsporne było, że przed zawarciem związku małżeńskiego uczestnik nabył nieruchomość położoną w Ł. przy ul. (...), na której w trakcie trwania związku małżeńskiego wnioskodawczyni
i uczestnika został wybudowany budynek gospodarczy i budynek mieszkalny.
Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że środki finansowe pochodzące na budowę obu budynków pochodziły z majątku osobistego wnioskodawczyni, która pozyskała je częściowo ze sprzedaży swojego lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ul. (...), a częściowo otrzymała je wyłącznie na swoją rzecz od swojej matki, ojca
i ojczyma. Na ostatnim terminie rozprawy pełnomocnik uczestnika oświadczył przy tym,

że uczestnik nie kwestionuje, iż nakłady te pochodzą z majątku osobistego wnioskodawczyni, przy czym nadal była kwestionowana wartość tych nakładów.

Sąd powołał następnie uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16.12.1980 r. (III CZP 46/80, publ. OSNCP z 1981 r., nr II, poz. 206), zgodnie z którą, w postępowaniu o podział majątku wspólnego rozliczeniu podlegają również nakłady z majątku osobistego małżonków na majątek odrębny jednego z nich. Sąd zwrócił jednakże uwagę na fakt, iż w uzasadnieniu tej uchwały dokonano istotnego zastrzeżenia, które pozwala uznać, że stanowisko to jest uzasadnione jedynie w wyjątkowych sytuacjach, w których zachodzi potrzeba kompleksowego rozliczenia małżonków w jednym postępowaniu ze względu na przedmiot majątkowy, którego dotyczy to postępowanie, w szczególności zaś, gdy na rzecz stanowiącą majątek osobisty jednego z małżonków dokonano nakładów zarówno z majątku wspólnego, jak i z majątków osobistych małżonków. Taka sytuacja w niniejszej sprawie jednak
nie występuje. Wnioskodawczyni dochodzi bowiem zwrotu nakładów poczynionych wyłącznie ze swojego majątku osobistego na przedmiot majątkowy, będący majątkiem osobistym uczestnika. Rozliczenie z tego tytułu w postępowaniu o podział majątku wspólnego stron nie jest zatem dopuszczalne. Sprzeciwia się temu treść art. 45 § 1 k.r.o., który nie stanowi materialnoprawnej podstawy do rozliczenia nakładów dokonanych
z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego małżonka.

Uzasadniona była zatem teza, że w postępowaniu o podział majątku wspólnego rozliczeniu podlegają również nakłady z majątku osobistego małżonków na majątek odrębny jednego z nich ale jedynie wówczas, gdy na przedmiot majątkowy, stanowiący majątek odrębny jednego z małżonków, dokonano nakładów zarówno z majątku wspólnego, jak i z majątku osobistego małżonków (tak m. in. SN w wyroku z dnia 7.06.2002 r., IV CKN 1108/00, publ. W OSNC z 2003 r., nr 9, poz. 123).

Reasumując, Sąd Rejonowy wskazał, iż w rozpoznawanej sprawie rozliczenie zgłoszonych przez wnioskodawczynię nakładów z jej majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika było niedopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy oddalił wniosek o podział majątku wspólnego.

(uzasadnienie – k. 218-220v)

Apelację od powyższego wyroku złożyła wnioskodawczyni M. W., skarżąc postanowienie w części, tj. co do pkt 1. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie poprzez przyjęcie przez Sąd, ze budowa domu na nieruchomości gruntowej stanowiącej majątek odrębny uczestnika została dokonana wyłącznie ze środków stanowiących majątek odrębny wnioskodawczyni, podczas gdy przedmiotowa budowa była w niewielkiej części przeprowadzona także ze środków stanowiących majątek wspólny małżonków – darowizn i pożyczek dokonanych na ich rzecz przez rodziców wnioskodawczyni
oraz dochodów z hodowli egzotycznych zwierząt;

2. Naruszenie przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na pominięciu przez Sąd, że:

- z zeznań świadka K. B. (1) wynika, że niektóre z darowizn dokonywanych przez nią następowały na rzecz obojga małżonków
  i w konsekwencji wchodziły w skład ich majątku wspólnego;

- z zeznań świadka J. K. (1) wynikało, że budowa domu nastąpiła ze środków finansowych, które strony uzyskiwały w ramach prowadzenia egzotycznych zwierząt, co oznacza, że nakłady na budowę domu pochodziły także z majątku wspólnego stron;

b) art. 618 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie wniosku
o rozliczenie nakładów z majątku odrębnego wnioskodawczyni na majątek odrębny uczestnika i w konsekwencji uniemożliwienie dochodzenia roszczeń wnioskodawczyni w odrębnym postępowaniu z uwagi na fakt, ze były one już przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 33 pkt 2 k.r.o. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji uznanie,
że wszelkie darowizny dokonane w czasie trwania związku małżeńskiego stron miały wejść wyłącznie w skład majątku osobistego wnioskodawczyni, podczas gdy część przedmiotowych darowizn została dokonana na rzecz obojga małżonków w celu umożliwienia im kontynuacji budowy domu, co wynikało wprost z woli darczyńców;

b) art. 45 § 1 k.r.o. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu,
że w sprawie o podział majątku wspólnego nie jest dopuszczalne jednoczesne dokonanie rozliczenia nakładów dokonanych z majątku osobistego jednego
z małżonków na majątek osobisty drugiego małżonka, podczas gdy tego rodzaju rozliczenie jest możliwe pod warunkiem, że nakłady na majątek osobisty jednego z małżonków były, poza nakładami z majątku osobistego drugiego z małżonków, dokonane także z majątku wspólnego (choćby w niewielkiej części);

c) art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie przez Sąd, że wszelkie darowizny dokonane przez rodziców wnioskodawczyni w czasie trwania związku małżeńskiego stron nastąpiły wyłącznie na rzecz wnioskodawczyni, podczas
gdy wolą darczyńców było dokonanie części darowizn na rzecz obojga małżonków w celu umożliwienia im kontynuacji budowy domu.

Wobec powyższego, skarżąca wniosła o zmianę orzeczenia poprzez zasądzenie na jej rzecz kwoty 200.000 zł tytułem zwrotu nakładów dokonanych z jej majątku odrębnego
na majątek odrębny uczestnika i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

(apelacja – k. 226-228v)

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 10 listopada 2017 r. pełnomocnik uczestnika wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

(protokół – k. 246 00:01:59)

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja była częściowo niedopuszczalna, a częściowo bezzasadna.

Rozpoczynając analizę zarzutów apelacji, należało odnieść się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc, gdyż prawidłowo ustalony i oceniony stan faktyczny determinuje kierunek dalszych rozważań w aspekcie prawa materialnego.

Stosownie do powołanego przepisu, Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia.

Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądzenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron, na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i

innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona
przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

Skarżąca zarzuciła, iż Sąd Rejonowy niezgodnie z zebranym w sprawie materiałem dowodowym, ustalił, że budowa domu na nieruchomości gruntowej stanowiącej majątek odrębny uczestnika została dokonana wyłącznie ze środków stanowiących majątek odrębny wnioskodawczyni, podczas gdy przedmiotowa budowa była w niewielkiej części przeprowadzona także ze środków stanowiących majątek wspólny małżonków – darowizn
i pożyczek dokonanych na ich rzecz przez rodziców wnioskodawczyni oraz dochodów
z hodowli egzotycznych zwierząt. Z zeznań świadka K. B. (1) wynikało bowiem, że niektóre z darowizn dokonywanych przez nią następowały na rzecz obojga małżonków
i w konsekwencji wchodziły w skład ich majątku wspólnego, zaś z zeznań świadka J. K. (1) wynikało, że budowa domu nastąpiła ze środków finansowych, które strony uzyskiwały w ramach prowadzenia egzotycznych zwierząt, co oznacza, że nakłady na budowę domu pochodziły także z majątku wspólnego stron.

Powyższy zarzut był chybiony. Sąd Rejonowy wskazał w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia, iż, oceniając zgromadzone w sprawie dowody, nie dał wiary zeznaniom świadka J. K. (1) w zakresie twierdzeń o pochodzeniu środków finansowych
na budowę budynków na nieruchomości uczestnika. Świadek zeznał, że od 2006 r.
nie utrzymywał już kontaktów z uczestnikiem i nie wie nic na temat finansowania budynku mieszkalnego. Nie potrafił też wskazać, jaki dochód i w jakim okresie uczestnik pozyskiwał
z prowadzonej hodowli, zeznając jedynie, że raz uczestnik pochwalił się, że na giełdzie uzyskał 2000 zł. Zeznania te były ponadto sprzeczne z pozostałym zebranym w sprawie materiałem dowodowym. Ocena Sądu Rejonowego co do powyższych zeznań był zatem prawidłowa. Co do zeznań matki wnioskodawczyni K. B. (1), Sąd podziela wniosek Sądu Rejonowego, że darowizny czynione były tylko na rzecz wnioskodawczyni. Świadek kategorycznie wskazała, iż pieniądze przeznaczone były wyłącznie dla córki, gdyż już wtedy w małżeństwie stron źle się działo. Co do kwoty 5.000 zł świadek wskazała,
że kwotę tę przekazała obojgu małżonkom. Jednocześnie zeznała, że pieniądze te dała do ręki córki, na jej rzecz. Zeznania te były zatem w powyższym zakresie sprzeczne. Świadek K. B. (2) zeznał jednakże, że kwota ta została darowana wyłącznie wnioskodawczyni. Zgodnie zaś z art. 33 pkt 2 k.r.o. przedmioty majątkowe nabyte w drodze darowizny stanowią majątek osobisty, chyba że darczyńca inaczej postanowił. Domniemywa się zatem, że darowizny poczynione na rzecz małżonka stanowią jego majątek osobisty.
W takiej sytuacji na drugim współmałżonku spoczywa ciężar wykazania okoliczności przeciwnej, a mianowicie, że przedmiotowy przedmiot wszedł jednak do majątku wspólnego, dlatego, że wolą darczyńców było obdarowanie obojga małżonków. Z tego faktu bowiem współmałżonek wywodzi skutki prawne, zatem na nim spoczywa w tym zakresie ciężar dowodu (art. 6 k.c.). Sąd Rejonowy prawidłowo zatem ustalił, że darowizny czynione były wyłącznie na rzecz wnioskodawczyni. Sąd I instancji zwrócił także uwagę na fakt, iż,
na ostatnim terminie rozprawy pełnomocnik uczestnika oświadczył, że uczestnik
nie kwestionuje, iż nakłady pochodziły z majątku osobistego wnioskodawczyni,
co potwierdza prawidłowość ustaleń Sądu Rejonowego. Bez wątpienia nie można zarzucić Sądowi Rejonowemu, że wnioski co do oceny zebranych dowodów były nielogiczne
czy też niezgodne z zasadami doświadczenia życiowego.

Pozostałe zarzuty apelacji, tj. naruszenia 618 § 3 k.p.c., art. 33 pkt 2 k.r.o., art. 45 § 1 k.r.o. art. 65 § 2 k.c. były ściśle związane z zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.,
tj. wynikały z przyjęcia przez pełnomocnika skarżącej, że w niniejszej sprawie dopuszczalne było dokonanie podziału majątku wspólnego stron z uwagi na fakt, że częściowo nakłady
na majątek odrębny uczestnika były dokonane z majątku wspólnego stron. Założenie to było jednakże błędne, biorąc pod uwagę zgromadzone w sprawie dowody.

Wobec powyższego, na podstawie art. 368 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., należało orzec jak w punkcie 1 sentencji.

Apelacja wnioskodawczyni w zakresie zaskarżenia co do rozliczenia nakładów
z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek osobisty uczestnika podlegała odrzuceniu, albowiem przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszym postępowaniu nie było rozliczenie tego rodzaju. Przedmiotowa sprawa dotyczyła wyłącznie podziału majątku wspólnego stron, zatem apelacja wywiedziona co do rozliczenia pomiędzy majątkami osobistymi M. i T. byłych małżonków W. podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Wobec powyższego, na podstawie art. 373 k.p.c. w związku art. 370 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzeczono jak w punkcie 1 postanowienia

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § k.p.c., nie znajdując podstaw do odstąpienia od zasady wyrażonej przedmiotowym przepisem.